

Učitel matematiky

Alena Šarounová
Zamyšlení nad školami

Učitel matematiky, Vol. 1 (1993), No. 3, 37–39

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/152212>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1993

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

Zamyšlení nad školami

A. Šarounová, MFF UK Praha

"Nemilovat moudrost znamená stávat se hlupákem." (Komenský)

"Kořenem všeho zla je nedostatek poznání." (Budha)

Ve starověku byla v předním Orientě rozšířena víra v možnost sejmut vlastní hříchy ze svých beder, složit je na obětní zvíře a to vyhnat do pouště. Tímto obětováním byl očištěn celý kmen od svých poklesků a nemusel se za ně obávat trestu božstva. Trpělo a v poušti zahynulo pouze obětní zvíře. Praktiky kladoucí jiným za vinu to, čeho jsme se dopustili sami a hledání falešných příčin neblahých událostí jsou staré jako lidstvo samo a s náboženskými představami nemají už dávno nic společného.

V poslední době se u nás hovoří o mnoha nedostatcích veřejného života. Přiznávají se jevy, které dříve také existovaly - leč nemluvilo se o nich, ale objevuje se i hrozivá lavina přestupků a trestných činů nových. Vyrovnáváme-li se světu, pak zejména v těchto směrech. Hledáme-li příčiny oněch jevů, pak, bohužel, užíváme osvědčenou metodu dávnych civilizací. Vždyť nejlepší viník je ten, který se nemůže bránit.

I my jsme si takového našli. Je to škola, vážení čtenáři! Prošli jsme jí všichni, mohla nás všechny poznamenat bez výjimky. Učitelů je ve společnosti poměrně málo, nebude tedy jejich protestní hlas dost slyšet - budou-li se vůbec bránit. Školství je nevýrobní odvětví a chce-li peníze od státu, sluší se, aby pokorně žádalo o přiděl finančních prostředků a příliš si nevyskakovalo.

Mrzí mě, že já, příslušník malého, leč tradičně vysoce vzdělaného národa, musím koncem 20.století napsat tyto řádky. Velmi mě mrzí, že v našem tisku i televizi se popisují školy jako místo hrůzy, duševního útisku, tmářství a nesvobody. Stydím se za to, že jsou šmahem odsuzováni učitelé, kteří bez nároků na peníze, moc a slávu předávali celý život dětem to nejlepší, co podle vlastního svědomí a možností předat mohli. Víme, že i mezi učiteli se vyskytují lidé labilních nervů, hrubí či bezpáteří, ale není jich o nic víc, než v jiných vrstvách naší společ-

nosti. Většina učitelů se poctivě snaží pěstovat v dětech rozum, lásku ke vzdělání i mravní zásady. Nečekají za svou práci díky a rozhodně si nezasluhují takovou publicitu, jaké se jim nyní prostřednictvím některých medií dostává.

V dnešní době máme krásná staronová zaklínadla: demokracii a svobodu. Obojího však může rozumně využít pouze člověk vzdělaný, který ví, pro co se rozhoduje, z jakých příčin vybírá to či ono a jaké budou důsledky jeho rozhodnutí. Bez vzdělání se nerozhodujeme, ale hádáme. Bez vzdělání není pravé svobody.

Útok na školy je ve své podstatě útokem na vzdělanost. Školy jsou obviňovány ze všech neduhů, které trápí naši společnost. To školy mohou za kriminalitu mládeže, za neurózy, jimiž trpí značné procento dětí, za špatný vztah mladistvých k práci, za mravní úpadek naší společnosti. Nejsou však skuteční viníci někde jinde? Nejsme jimi snad dokonce my sami? Nejsou vinni rodiče, kteří nechávají děti do noci sledovat televizi, aby sami měli klid, nejsou vinni obyvatelé sídlišť, kteří si nevšímají dětského vandalismu, nenese svou vinu špatné ekonomické ohodnocení některých profesí? Nesouvisí s nárůstem kriminality i knižní produkce a televizní pořady, které předvádějí násilí ve všech formách? Nejsme to my, dospělí, kdo propadli božstvu zisku? Čas nutný pro výchovu vlastních dětí vynakládáme raději na hromadění majetku, honbu za kariérou atd. Zlaté tele, bohužel, stále ještě vládne mnohým z nás.

Některé články se nás snaží přesvědčit, že jedinými dobrými a perspektivními školami jsou školy soukromé, školy, v nichž je dětem dopřáno mnohem více "svobody" a "možností" než ve školách státních, školy využívající různých zahraničních metod a náležitě se propagující na veřejnosti. Nepopírám, že jsou některé soukromé školy skutečně dobré, ale totéž lze říci i o mnohých školách státních. Kdyby zde ještě bylo možné snížit počty dětí ve třídách, daly by se i v těchto školách dělat zázraky. Mnohde se dokonce i dějí, veřejnost však o nich není informována. Učitelé totiž věnují hlavní síly výuce a výchově. Nemají čas a ani nejsou zvyklí zabývat se propagací a reklamou.

A ona svoboda a dobrovolnost ve školní práci? Víím, zní to velice krásně a humanisticky, ale jako psycholog vážně prohlašuji, že děti se musí učit zodpovědnosti a povinností od mala. Záleží samozřejmě na motivaci, metodách práce a respektování dítěte jako rovnocenného partnera (učíme se totiž navzájem). Učitelské umění i moudrá rodičovská láska spočívá v tom, že dítě vedeme a vychováváme i svou vlastní sebekázní, svým příkladem, poctivým přístupem k povinnostem a shodou našich slov se skutky.

Pokud se hovoří o zahraničním školství, většinou se uvádí jen jedna strana mince. Mnohem méně se dozvídáme o silící nespokojenosti vlád

řady vyspělých států s vlastním školstvím, o problémech s výchovně nezvladatelnými žáky, o potížích absolventů některých alternativních škol se zařazením do normální společnosti, o hrozivě narůstajícím funkčním analfabetismu v USA, o násilnostech, kterých se dopouštějí studenti na spolužácích a učitelích atd. Právě tyto státy hledají inspiraci pro nápravu neuspokojivého stavu svého školství ve školských systémech střeoevropských (Rakousko, Československo ...).

Proto se nesnažme slepě napodobovat cizinu a přesazovat sem neuváženě rostliny vyrostlé v jiných podmínkách. V novém prostředí by mohly vydat plody zcela nežádoucí. Udělejme si nejprve přehled o vlastních možnostech a zkušenostech! To neznamená zavírat oči před světem.

Je pravda, že jsme národem nepočetným, že nemůžeme ve světě ničeho dobýt množstvím zástupů. Přesto můžeme přispět svou hřivnou do celosvětové pokladnice velmi významně. Nikoli však napodobováním cizích vzorů, ale zejména tím, co je naším národním specifikem - a tím byla kromě jiného i naše vzdělanost. Chceme-li učinit něco skutečně moudrého pro naši budoucnost, musíme se postarat o **dobré školy pro všechny děti**, musíme učitelům dopřát potřebný klid k práci a spravedlivě ocenit jejich úsilí. Cesta za vzděláním není snadná pro toho, kdo se učí a je vyučován, ani pro toho, kdo vyučuje. Plody této práce však prospějí nám všem. DOCTRINA EST FRUCTUS DULCIS RADICIS AMARAE. Vzdělání je sladký plod kořene hořkého - a může být lékem na neduhy naší civilizace. Zanedbávat vzdělání je sebevražedné.

Bodování nebo známkování v matematice?

J. Chudárek, gymnázium Zlín

Nejsem ani začínající středoškolský profesor, ani "superškolený" pedagog, a možná právě proto se domnívám, že vyjádření míry studentových vědomostí a dovedností z matematiky známkou je velmi obtížné. Kdo je schopen například zcela objektivně posoudit "míru" nápovědy učitele studentovi při ústním zkoušení?

Snažil jsem se proto najít jiný, pokud možno objektivnější způsob hodnocení práce studenta v matematice. Troufám si tvrdit, že jednou z cest ke zlepšení posuzování výsledků žáků gymnázia v matematice je zavedení bodovacího systému v průběhu klasifikačního období (t.j. jednoho pololetí). Body získané v tomto období se pak již poměrně